

Kleine monumenten (36)

Monument in het souterrain

Arnold Fortuin

Honderden keren ben ik er langs gefietst. Met colonnes mede-scholieren, op terugweg van Hengelo naar Enschede. Langs het kleine monument in de berm van de weg, dicht bij de Broeierd aan de Hengelosestraat. Altijd stonden er bloemen voor het sobere houten kruis, met daarin het wapen van de gemeente Haaksbergen met op het dwarshout: '3 mei 1943' en op het staande hout een aantal namen. In het voorbijgaan las je ze: J.H. Asbroek, W. Barends, B.H. Bos, J.H. Geuvers, G.J. Holterman, J. Oltwater, W.Th. J. van Sark en A. B. Wijlens. Namen van Haaksbergse textielarbeiders die bij die plek 'auf der Flucht' werden neergeschoten door Duitse mitrailleurs. Zo maar. Omdat een Duitse officier met de onvergetelijke naam Schatz daarmee stakers bij D. Jordaan en Zonen's, Textiel fabrieken wilde straffen.

Schatz had de mannen, met een aantal van hun collega's, onder wie vrouwen, zelf aangewezen. Hij liet ze naar het klooster op Dolfia in Enschede brengen. De vrouwen mochten tegen tien uur, te voet, naar huis. Negen mannen werden in een vrachtauto gedwongen die richting Hengelo verdween. Bij de Broeierd klonk het bevel: 'Los'. De mannen klommen uit de auto en sprongen weg in het duister. Zeven werden er zonder vorm van proces door een kogelregen gedood; twee wisten er te ontsnappen. Een van de ontsnapte mannen, A.B. Wijlens, werd de volgende dag van zijn werk gehaald en een paar uur later alsnog gefusilleerd. De tweede vluchteling, de 18-jarige Herman Göring, dook onder. Hij kon het navertellen.

Na de bevrijding werd bij de Broeierd een gedenkteken, een kruis, geplaatst op de rampplek. Als blijvende herinnering aan het drama. Dat kruis was, toen de Hengelosestraat nabij de Universiteit Twente werd aangepast, vervangen door een nieuw, maar goed gelijkend kruis. Het wordt, als in een bescherming, omarmd door hoge coniferen en laaggroeiende struiken, achter de 'rug' van de Hengelosestraat. Het oude kruis kreeg een plek in het museum van de historische kring Haaksbergen.

Het nieuwe, goedgeijkende kruis nu.

plaats Hengelosestraat

Foto: Leo Metternich